

ESZMECSERE

A magyar—

szovjet alumínium-szerződésről

Ismertetes, hogy a múlt év novemberében nagyjelentőségű tímfold és alumíniumipari együttműködési egyezményt kötöttünk a Szovjetunióval. Ez az egyezmény országosra nézve érdeklődést váltott ki, szinte minden társadalmi rétegben, s az egyetemeken, főiskolákon, kollégiumokban éjjel-nappal szünetelődően elvitatkoztak az eseményen.

Mi körül alakult ki legfőképpen a vita? Mint egy hallgató tömbön megfogalmazta: »van-e nekünk ebből a szerződésből valami hasznunk?« S számtalan vitázó esetében — ha nem ilyen egyenes és zűrzavaros feltételek között — de nagyon sok esetben ez a probléma csendült ki; vagyis kétségbe vonják a szerződés rendkívül előnyös voltát. Így nem marad más feltételzés hátra, minthogy az a szerződés a SzU által ránk kényszerített, elsősorban számára előnyös egyezmény. Bárhol is fogalmazzuk azonban meg a kérdést, ebben a tényben, hogy éppen a SzU-val kötött gazdasági együttműködési szerződésekkel kapcsolatban lángol fel ilyen különös hévvel a szkepticizmus vitaszelleme, bizony egy kicsit az ellenforradalom idején oly ellenségesen fellépt magyarszovjet uránegyezmény rosszméltó »Szabad Európa szellem« kísért. Hiszen két-tötröttünk mi már 1951-ben is Csehszlovákiával, 1960-ban pedig Lengyelországgal alumíniumipari együttműködési szerződést, amelyek, ha szintén nagyon előnyösök is voltak számunkra, mégsem annyira kedvező feltételek, mint a Szovjetunióval megkötött szerződés, s mégsem merült fel annak idején semmilyen »gyanúsítgatás«, találgatás velük kapcsolatban.

Milyen fő érveléssel támasztják alá a szerződés előnyösségét kapcsolatos kérdéseket? A fő érvelés az a mi »jegyvertárunkból« veszik. Általánosságban így hangzik: ha már a SzU tényleges segítséget akar nyújtani alumíniumiparunk fejlesztéséhez, miért nem ad inkább olcsó villamosenergiát, melynek az idezállítása olcsóbb, mint a tímfold oda, és a kész alumínium visszazállítása? Ez a gazdaságossági elv önmagában általában igaz, helyes és tetszetős, s a szocialista ipartelepítés politikában alkalmazható is. Ezért hangoztatják ezt az érvelést, még teljesen jószándékú emberek is, minden ellenséges érzület nélkül.

Vizsgáljuk meg tehát ezt a kérdést részletesebben és konkrétan. Igaz, hogy a termék előállításához szükséges termelési eszközök szállítási költségeinek mennyisége fontos gazdaságossági szempont a termelőüzem hovatelepítésének eldöntésénél, de nem csak egyetlen és minden esetben döntő szempont. E mellett még nagyon sok egyéb üzemi költség-tényező, az egész ország gazdaságpolitikáját érdekel, országok közötti kooperációt pedig minden érintett ország gazdaságpolitikáját érdekelnek együttes figyelembevételre, mérlegelésre alapján lehet helyesen dönteni, hogy az üzem hovatelepítésre, az együttműködés megszervezésére milyen módon a leghasznosabb.

Vizsgáljuk meg ezek közül az általános szempontok közül a magyar—szovjet alumínium-szerződésből konkrétan a legfontosabbakat. Egy üzemben belüli költség-tényezők közül annak a termelési tényezőnek a szállítási költsége esik nagyobb súllyal a latba, amelyik az egész termék értékén belül a legnagyobb hányadot adja. Nos, a nálunk olvasztott alumínium önköltségének kiugróan legmagasabb tényezője nem a tímfold, (bármennyire is így gondolják sokan) hanem a villamosenergia: 43%. De még ilyen drága villamosenergiát sem vagyunk képesek olyan mennyiségben előállítani, mely alapján a szükséges mértékben tudnánk alumínium-termelésünket növelni. Feltétlenül más országból kell tehát e legnagyobb költség-tényező villamosenergiát szállítatunk, ha a bauxitlélőhelyen akarjuk az alumíniumot kiolvasztani is. Mi tehát a gazdaságosabb: a villamosenergiát a bauxitlélőhelyhez szállítani, vagy a bauxitból nyert tímfoldat, az alumíniumolvasztás közvetlen nyersanyagát villamosenergia-forrásokhoz szállítani? Általános közhité alapján a villamosenergia olcsóbb szállítást vallják. De ez is egészen másképp fest ebben az esetben konkrétan vizsgálva, sőt nemzeti általánosságban is. Döntő szempont ugyanis, hogy honnan, milyen távolságról, milyen lehetőséggel lehet mind a villamosenergiát, mind a tímfoldat szállítani?

Sennek az eldöntésére már »beleszólnak« az országos súlyú és országok közötti gazdaságfejlesztési megfontolások is. Ugyanis hazánk egész népgazdaságának fejlesztése elengedhetetlenül megköveteli a rendelkezésünkre álló természeti kincsinknek minél hamarabbi, nagyobb mennyiségű kiaknázását, hasznosítását, hogy ezen a bázison nyugodt feldolgozó iparunkat is jobban kifejlesztheszük. E fő természeti kincsünk nekünk a bauxit, s így alumínium feldolgozó iparunk készlettelése ösztönző adalmi érdékünk. Ilyen mennyiségű alumíniumnyeréshez viszont mi nem rendelkezünk egy másik nagyon fontos természeti kincsel, nagy mennyiségű, olcsó villamosenergiával. Ezzel rendelkezik viszont a szocialista országok közül a SzU, amelynek az érdeke ennek minél nagyobbjok hasznosítása.

Am a SzU energiarendszerén belül a volgográdi, a világ legnagyobb és legolcsóbb vízierőművének villamosenergiájából tudna erre a célra megfelelő mennyiséget rendelkezésre bocsátani. Innen pedig villamosenergiát szállítani hazánkba a közvetkező okok miatt nemcsak, hogy gazdaságatlan, hanem jelenleg még szinte lehetetlen is: 1. Több ezer kilométer távolságra villamosenergiahálózatot kellene kiépíteni, amire jelenleg anyagi fedezetünk nincs, s ez igen megrágtatná a villamosenergiát. 2. Ilyen távolságról szállított energiavesztések is számottevők. 3. A szerződésben megszabott mennyiségű alumínium (évi 165 000 tonna) kohósításhoz szükséges villamosenergia ilyen távolságból távvezetékén való szállítása műszakilag jelenleg még nincs megoldva. (Több ezer kilométerről évi mintegy 3 milliárd kWó.) A villamosenergia idezállítása tehát sem gazdaságossági szempontból, sem műszakilag jelenleg nem megoldható kombináció.

That marad a másik megoldás, hogy a SzU-ba a volgográdi erőmű mellé szállítjuk a már mintegy felerészben alumíniumot tartalmazó tímfoldat, s a kész alumíniumot kapjuk vissza teljes egészében. Ez a lehetőség viszont a legkedvezőbb szállítási feltételek mellett áll fenn, mert az évi 8-9 hónapjában a legolcsóbb, víziúti szállítás lehetséges, a Duna—Fekete-tenger—Volga—Don csatorna vonalon, s menet-jövet ki lehet használni a hajóteret. Így a világ legolcsóbb villamos-energiájával állítják majd elő az alumíniumot, önköltsége pedig még a szállítási költség beszámításával is jóval a világszűpi áron alul lesz. Ezért előnyös és kifizető ez az együttműködés a SzU számára is. Ugyanis a tímfoldat mi is a mindenkori világszűpi áron adjuk át, (jelenleg tonnánként 70—80 dollár), s a kész alumíniumot is világszűpi áron vesszük meg. (Jelenleg 450—500 dollár tonnánként.) A világszűpi alumínium-árbán viszont az energiaköltség aránya nagyobb, (kb. 13—20%) mint a SzU-ban előállítottban lesz, s végeredményben e különbség fogja adni a SzU számára olcsó villamosenergiájának magasabb fokú hasznosítását. Vállalja viszont a kb. 15 milliárd Ft értékű beruházást az alumíniumkohókba, amit szintén nekünk kellene eszközölnünk, ha mi kohósztanánk az alumíniumot. Ugyancsak lemond a kész alumínium nagyon gazdaságos feldolgozásáról, amit így teljes egészében nekünk enged át. A mi népgazdaságunk teherbíró képességét így is jelentősen igénybeveszi az a másik, kb. szintén 15 milliárd Ft-os beruházás, amit a megnövekedett mennyiségű tímfoldállítási kapacitásába kell eszközölnünk.

Mit nyerünk tehát az együttműködési szerződésből, csak a legfőbb előnyöket összefoglalva?

a) Nagyobb mértékben tudjuk nemzeti jövedelemmé változtatni jelentősebb természeti kincsünket, a bauxitot. (1967-től 30 000 tonnával kezdve, állandóan növekvő mértékben 1980-ban már 330 000 tonnával több tímfoldat állítunk elő.)

b) Szűles alumíniumfeldolgozó ipar számára biztosítjuk a nyersanyagot, melynek termékei ugyancsak keresettek és magas haszonnal értékesíthetők, mind a szocialista, mind a kapitalista világszűpiakon. (Ha pl. csak alumínium-kábelekké dolgozzuk fel a 450—500 dollárért kapott 1 tonna alumíniumot, már 600—900 dollárt kaphatunk érte.)

c) Hatalmas összegű beruházásról mentesülünk, melyet így másjajta, fejlődésünket ugyancsak nélkülözhetetlenül elősegítő beruházásokra lehet fordítani. (Kb. 15 milliárd Ft)

S mindezekhez a nagy előnyökhöz anélkül jutottunk hozzá a SzU révén, hogy a szovjet népek is áldozatába, valamiről való végleges lemondásába kerülne. Sőt, a szovjet népgazdaság is annélkül jut hozzá a Magyar Népköztársaság révén vízierő természeti kincsének hasznosításához, hogy ezért a magyar népek kellene a legkisebb mértékben is lemondania valamiről, áldozatot hoznia a szovjet nép segítése érdekében. Mindeketten nagyon sokat kapnak egymástól; természeti kincseinknek sokkal nagyobb mértékben a nép javára, felemelkedésére való felhasználásnak lehetőségét.

Ctes a természetben, s egyformán nyertes a két ország szocialista társadalma. De miféle csodálatos varázslat volt képes erre a hihetetlenül kedvező megoldásra, amelyben senki sem veszít, de mindenki nyer? A neve: a szocialista nemzetközi munkamegosztás és kooperáció.

DR. SZILÁGYI LÁSZLÓ
adjuktus

Politikai Gazdaságtan Tanszék

Az Orvostudományi Egyetem új intézete: az Egészségügyi Szervezési Intézet

Az 1963-as év elején egyetemünk tervszerű fejlődésének újabb állomásaként ismét két önálló intézettel letünk gazdagabbak: az Egészségügyi Szervezési és Biokémiai Intézet ebben az évben kezdte meg önálló életét.

Dr. Vilmon Gyula Kosuth-díjas egyetemi tanár, egészségügyi miniszterhelyettes, az Egészségügyi Szervezési Intézet igazgatója kérdéseinkre a következő válaszokat adta:

— Hogyan került sor a Szervezési Intézet felállítására?

A Szegedi Orvostudományi Egyetem nem sokkal a budapesti egyetemen létesített szervezési tanszék felállítását követően foglalkozott azzal a gondolattal, hogy Szegeden is tanszékét létesít. Ez annakidején nem járt eredménnyel.

Az 1960. évben az egyetem tanácsa meghívott előadóval tartott szervezési órákat. 1962-ben Szervezési Tanszékét létesített. A kormányzat 1963-ban minősítette a tanszékét intézetté.

— Mi volt a szerepe az egyetem vezető szerveinek az intézet létrehozásában? Hogyan tudná értékelni Professor Úr az intézet és az orvostanhallgatók kapcsolatát?

— Fentiekből világos, hogy a Szegedi Orvostudományi Egyetem tanácsa hazánkban az első között jól látta meg a szervezés tudnivaló oktatásának szükségességét. Ilyen irányban kezdeményezést és a megvalósítás érdekében erőfeszítéseket tett. Az egyetemi tanács lehetőségeihez mérten messzemenően támogatta és támogatja az egyetemi Szervezési Intézet szerény igényeinek teljesítését. Az intézet úrszólva alig két éves múltja tekintetbe véve, hogy az idő alatt egy feladata lehet csupán, igazolni létét, és ha lehet, elfogadtatni az egészségügyi szervezés szükségességét a hallgatókkal.

Az egészségügyi szervezés 1 féléves tárgya, meghatározott óraszámú. Megítélésünk szerint a hallgatóknak nem csupán érdeklődéssel, hanem megértéssel is fogadják a szervezési előadásokat.

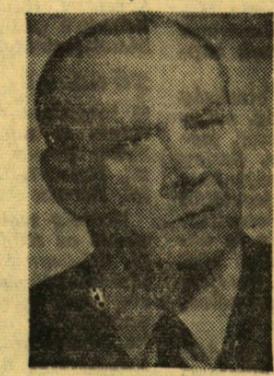
Az érdeklődés, amelyet a hallgatóság részéről tapasztaltunk, meglepéssel kell hogy elháríts.

— Mivel az egészségügyi szervezés az orvostudomány aránylag fiatal szakága, sokan nem ismerik feladatát, módszereit. Mit jelent ez a fogalom, hogy egészségügyi szervezés?

— A szervezés, mint szakág és mint tanfolyam, nem hosszú múltra tekinthet vissza Magyarországon. A Szovjetunióban 1940-ben szervezték meg a szervezési tanszékét. Új alapokra fektették a szocializmust. Nemcsak módosították, hanem merőben új feladatokat is jelöltek meg számára. A Szovjetunió ez időben meginduló rendkívül nagy ütemű fejlődése a szocialista egészségügyi alapelveinek jobb, maradéktalanabb érvényesítése indokolta tette új szervezési formák létesítését, új, hatékonyabb módszerek kialakítását.

— Az egészségügyi szervezés törekvése: a lakosság egészségügyi állapotának figyelemmel kísérése, megőrzése és fenntartása érdekében szakszerű, célszerű és gazdaságos szervezési formák kialakítása. Az adott szervezeti formákon belül a legmegfelelőbb módszerek kialakításának a törekvése jellemzi az egészségügyi szervezést. Arra a kérdésre, hogy milyen tematikát ölel fel az egészségügyi szervezés, röviden úgy lehetne válaszolni, hogy az egészségügyi ellátás minden területére kiterjed. Annak kikutatása, hogy az egészségügyi intézményeket milyen nagyszámú rendben és hol kell elhelyezni, hogy a legmegfelelőbb igénybevehető legyenek, az intézmények tagozódását miként kell úgy

kialakítani, hogy az eredendő célt a legjobban szolgálják, épp úgy az egészségügyi szervezés tematikája, mint az eljárás módok kutatása, vizsgálata és kritikája, amelyek lehetővé teszik tevékenységünk hatékonyságának és eredményességének lemerését. Az egészségügyi szervezés tematikája felöleli az intézmény-típusok, a mű-

ködesi normák kialakítását és állandó figyelemmel kísérését. Az egészségügyi szervezés azonban még ennél is többre törekszik.

Meg szeretné tanítani az orvost és az orvostanhallgatókat arra, hogy a szocialista társadalomban a szoroson vett gyógyító eljárásos felül melyek azok a feladatok, amelyek a megelőzés jegyében feladatát képezik.

Tekintettel arra, hogy az egészségügyi társadalmi ügynek minősül és az egészségügyi feladatok végrehajtásában igényeljük a társadalom legmesszebbmenő közreműködését, az orvosnak ismerenie kell a társadalmi és tömegszervezetek szervezetét, célkitűzéseit, törekvéseit.

— Ezek szerint tehát a szervezési ismeretek elsajátítása a gyógyítással foglalkozó orvos részére is nélkülözhetetlen?

— Igen. Az már köztudott dolog, hogy a szocialista társadalomban az orvos szerepe a gyógyításon túl más feladatokra is kiterjed. Az orvos többé már nem szigetelheti el magát a környezetétől és a társadalomtól, hanem közvetlenebb kapcsolatot kell fenn tartania azzal.

Az egészségügyi szervezés rá akar mutatni arra az új magatartásra és azokra a tudnivalókra, amelyek szűk-

ségesek ahhoz, hogy az orvos ezen mellőzhetően, új kötelezettségének megfelelően és a szocialista államnak valóban szocialista orvosává válhasson.

— Szeretnénk még valamit megtudni az Intézet munkásságáról és terveiről.

— Az intézet munkássága a mezőgazdasági munkabalesetek, a szegedi kórházi ágy-statisztika és az egészségügyi felvilágosítás gyakorlati kérdéseinek kísérleti vizsgálati munkaterületére terjed ki. Ezen témakörökben intézetünk tagjai már több szakosportri előadást tartottak, illetve több cikkük jelent meg, vagy van jelenleg kiadás alatt.

— Kérjük Professor Urat, nyilatkozzék munkatársairól is. Munkásságához kap-e megfelelő segítséget az egyetem?

— Az Egyetemi Tanács jóindulatú és készséges támogatása megnyugvást ad ahhoz, hogy munkánkat az adott feltételek mellett minél megfelelőbben végezzük.

Hogy az intézet viszonylag szerény létszámmal megfelelő a reá hátruló kötelezettségeknek, az elsősorban munkatársaim odaszó, az ügyet szerető, lelkes munkájának tudható be. — Hangzik a miniszterhelyettes elvtárs válasza.

Majd kis szünet után még mosolyogva hozzátesszi:

— Egyszerre olyan kevesen vagyunk, hogy az intézetben belül nincsenek »szervezési« problémák.

Ennyit tudunk meg egy fázisú munkanap végén beiktatott rövid, félórás interjú során a Szervezési Intézetéről, a késői óra ellenére is friss és — munkatársai szerint — fáradhatatlan Vilmon professzortól. Személyt érintő kérdéseinkre azonban már elhárítja a választ. Csak annyit tudunk meg, hogy több mint 30 éve dolgozik egészségügyi szervező munkakörben, a felszabadulás óta a népjóléti, illetve egészségügyi minisztériumban főosztályvezető, 1957 óta miniszterhelyettes.

Búcsúzóul arra kér, hogy tolmácsoljuk üdvözlését a Szegedi Egyetem olvasóinak. Kérésének szívesen tettünk eleget és lapunk nevében mi is sok sikert, eredményes munkát kívánunk egyetemünk legújabb intézetének!

(—ása)

Ki mit ír lapunkról

ROZSAVÜLGYI JÓZSEF, a Tudományegyetem Központi Műhelyének dolgozója:

— A lap létrehozása időszert volt. Mindenekelőtt azért, hogy az egyetemi dolgozók a sajtón keresztül is értesülhessenek egyetemünk távlati fejlődéséről, s a dolgozók szélesebb látókörrel tudjanak belekinteni máz intézetek életébe és az ott folyó munkákba. Ha az előző két-három számot átolvasuk, arra a következtetésre jutunk, hogy a megjelent cikkek, elbeszélések, riportok igen tanulságosnak és értékeseknek mondhatók.

KORCSMÁROS IVÁN, a Veszprémi Vegyipari Egyetem lapjának főszerkesztője:

— Örömmel vettük tudomásul a lapotok megjelenését, ezúton is szeretnénk kifejezni jókívánságainkat, s köszönetet az új lapért. Remélem, hogy lapjaink jó kapcsolata hozzá fog járulni a két város egyetemi kapcsolatának bővüléséhez. Ennek reményében kívánok munkátokhoz sok sikert.

—

A MŰVÉSZETI SZAKSZERVEZETEK SZÜVEGE lapja, a »Szocialista Művészet« szerkesztőségé: **— Szerkesztőségünk örömmel vette, érdeklődéssel olvasta a Szegedi Egyetem két számát. Tetszik a lap sokrűsége, s külön örömmel volt megismereni az Egyetemi Szép Szóban publikált fiatal szegedi költők, írók és gra-**

fikusok műveit. Gondoljuk, amint a »Szocialista Művészet« művészeti lapja, a »Szocialista Művészet« művészeti dolgozó olvasói is elsősorban lapunk »derűs« írásait, sajtóírásokat, glosszákat és pamflettelket olvassák, a Ti lapotoknál is ez a két kolumna szépirodalmi rész »viszla« a másik négy kolumnát. Lehet, hogy a jövő szegedi, de tén az egész magyar irodalomnak nem egy »nagy nevé« esetleg éppen a Szegedi Egyetem hasábjain érik át a fűkereszészen. Mert úgy véljük: a Ti olvasó táborotok nem csak jobban kedvelj az által olvasóknál a szépirodalmat, a szép formákat, hanem magasabb szinten értékelni, bírálni is tudja. A Ti induló íróitoknál pedig az ilyen érdekenyebb olvasóközönség különösen jól tesz.

—

—